

u i t d e d i e p t e n

Hoor de wateren. De wateren van het begin, van de oerzee, de chaos waarin wij niet zouden kunnen bestaan als niet water en land, licht en donker van elkaar gescheiden waren. Zoals ook leven en dood van elkaar werden onderscheiden. Die oude donkere wateren verzwelgen Jona op het moment dat hij van dat onderscheid niet meer wil weten. Hij wil niet doen wat God van hem vraagt. Liever af te dalen in de diepte van het water, als een soort zelfverkozen graf, dan een onmogelijke opdracht aan te gaan.

Zo staat het ervoor bij Jona. Geef hem eens ongelijk. De opdracht om de grootste onderdrukker van die tijd, de Assyriërs, te gaan vertellen dat ze fout zitten, is ook nogal niet wat gevraagd. Of u maar even aan de Taliban wilt uitleggen dat er iets teveel geweld in hun machtsuitoefening is geslopen. Gewoon hier op straat als buitenstaander ingrijpen in een handgemeen brengt velen van ons al in vertwijfeling. Geef Jona eens ongelijk. We weten inmiddels hoe het met Jezus is afgelopen. Die had ook zo'n ontwapenende missie. 'Heb uw naaste lief' is natuurlijk de beste manier om het leven leefbaar te maken, maar wie verzekert mij dat die naaste op zijn beurt mij ook lief zal hebben? Hoe durf je je daaraan toe te vertrouwen als je met de metro in Moskou moet reizen?

Er zijn tientallen redenen te noemen om niet mee te doen of om weg te lopen voor de ontwapenende missie van Jona of Jezus. Het is gevaarlijk, het is vermoeiend, je weet nooit of het lonen zal, het wordt toch niet gewaardeerd, wie ben ik? Vul zelf maar aan. Maar als die schepping vanaf den beginne een scheiden is, waar zou de verantwoordelijkheid van de mensen als medescheppers dan anders over kunnen gaan, dan om de aarde – en allen die daarop wonen – te behoeden en te doen leven? Jona weet dat hij eigenlijk geen keuze heeft. Geen keuze omdat hij zich allang heeft laten kiezen toen hij ooit eens 'ja' zei. Zoals Jezus geen andere weg te gaan had dan de weg die hij was opgegaan.

De weg van Jezus lijkt zo anders dan die van Jona. Jezus had zijn grenzen al getrokken, kende geen twijfel tussen regels of mensen. Had geen strijd tussen eigenbelang en naastenliefde. Ergens was deze mens zo verbonden geraakt met iedereen dat hij zichzelf niet meer behoefde te doen gelden. Leefde hij uit vertrouwen en liefde, dat hij over het water liep. Maar ook Jezus, zelfs Jezus kende dat moment van eenzaamheid, waarin twijfel postvat, zodat hij uitriep 'mijn god, mijn god, waarom hebt gij mij verlaten'. Ook Jezus kon de diepten niet ontkomen. Drie dagen en nachten was Jezus in de dood, zoals Jona in de vis. Ergens in die duisternis, van verlatenheid, wanhoop en dood, is God hem tegemoet gekomen. Vraag me niet hoe dat werkt, hoe je dat kunt bewerkstelligen. Zo gaat het niet. Er zijn alleen de getuigenissen, de verhalen, van Jezus, van Jona, dat God hen tegemoet kwam in die diepten. En hen aanraakte, opnieuw bezielde.

Daar in de duisternis van de buik van de walvis, doet Jona het enige dat nog in zijn vermogen ligt: bidden. Hij prevelt zijn vertrouwde gebeden. We hoorden flarden van psalm 139, een lievelingspsalm van velen ook hier: 'daal ik af in de aarde daar vindt Gij mij ook. Zou ik roepen 'duisternis bedek mij, licht, verander in nacht, voor U bestaat de duisternis niet'. Niet omdat Jona bad, niet omdat Jona toch bereid was te gehoorzamen, maar alleen omdat God groot is, Schepper van hemel en aarde, begin en einde van alle leven, ook in de dood, komt dan die ondenkbare wending: "en dan zegt de Ene dat de vis Jona moet uitspuwen op het droge." Dan worden de koele meeren des doods tot vruchtwater, dat hem nieuw leven geeft. Zijn graf wordt een schoot waar hij uit geboren wordt.

Een man ligt aangespoeld bij de vloedlijn. Daar ligt hij op het strand, hoestend, happend naar adem. Langzaam komt hij tot bewustzijn. Hij voelt dat hij nog leeft. Ontdekt dat hij weer lucht ziet. Hij wankelt overeind. Voorzichtig. Tastend. Hij voelt aarde, grond, bodem. Niet meer oerzee alleen. Het water druipt van hem af. Hij beseft hoe diep hij was. Hoe overspoeld en doorweekt. Hij richt zich op en herinnert zich zijn leven, zijn God, zijn richting. Hij is weer in het leven geroepen. Hij is opgestaan. En hij brengt zijn lichaam in beweging en gaat.